

hvilken Omstændighed i høj Grad vil lette Skolegangen for de mange udenbyes boende Disciple.

For Uheldigheds Skyld skal bemærkes, at der i nærværende Forslag ikke er taget Hensyn til den nye Skolebygning's Forsyning med Inventarium, i hvilken Henseende der ikke endnu foreligger noget Overflag.

Til 17. Randers lærde Skole indtager, hvad dens Gjendomsforhold angaar, en ganske enestaaende Stilling blandt Statsfolerne, idet Skolens nuværende Bygning er opført for Kommunens Regning, og, i Tilfælde af Skolens Nedlæggelse som lærd Skole, skal tilhøre Kommunen. Dette Forhold hænger sammen med de tidligere Planer om Skolens Nedlæggelse, ved hvilke Købstaden er bleven tvungen til selv at drage Omfarg for Skolebygningens i Tiden nødvendige Fornøelse. Allerede i Aaret 1780 blev Kommunen, for at undgaa at miste sin lærde Skole, nødt til at købe Skolebygningen og til efter foretagen Iftandsættelse at skænke den til Staten; til Gengæld blev der ved kongeligt Reskript af 27de Juni 1781 givet Byen Forsikring om, at den latinske Skole i Randers bestandig skulde vedblive. Da der ved Midten af dette Aarhundrede blev Trang til en ny Bygning, opstod atter (i 1846) Spørgsmaalet om Skolens Nedlæggelse; i Betragtning af Byens Størrelse besluttede Regeringen sig dog til at søge en ny Skolebygning opført, og Forslag herom fremsattes for Rigsdagen i 1851—52 og atter i 1854; denne Gang ved et Lovforslag, som tillige indbefattede Opførelsen af nye Skolebygninger i Horsens og Ribe. Rigsdagen tiltraadte Forslaget for de to sidste Skolers Vedkommende, men vilde ikke bevilge en ny Bygning i Randers, idet den ikke mente at kunne anerkende de Grunde, der skulde gøre det nødvendigt at vedligeholde Randers lærde Skole for Statens Regning. Efter Foranledning af Regeringen blev der da i den paagældende Lov af 28de Marts 1855 optaget følgende Bestemmelse: „Kultusministeren benyndiges til at lade en ny Skolebygning opføre i Randers i Stedet for den derværende ældre Bygning, saafremt dette ved Tilskud fra Randers Kommune kan ske uden Udgift for den almindelige Skolefond. Den nye Skolebygning bliver i Tilfælde af den lærde Skoles Nedlæggelse Randers Kommunes Gjendom.“

Byraadet i Randers har nu andraget om, at dette Mellemværende mellem Kommunen og Staten maa blive ordnet ved, at Kommunens eventuelle Gjendomsret til Skolebygningen bortfalder mod en passende Erstatning til Kommunen for dens Udgifter ved Opførelsen af den nuværende Skolebygning. Denne Bygning har kostet Kommunen c. 94,000 Kr. og kan efter Bygningsinspektørens Opgivelse i sin nuværende Tilstand ansættes til det i Forslagets Tæst opførte Beløb af 70,000 Kr., medens det nu for Tiden vilde koste c. 110,000 Kr. at opføre en tilsvarende Skolebygning.

Byraadets Andragende er støttet paa den uimodsigelige Betragtning, at Spørgsmaalet om Nedlæggelse af Randers lærde Skole definitivt er bortfaldet for en overstuelig Fremtid, og at Billighed taler for, at de ganske ekstraordinære Byrder, som netop af Hensyn til dette Spørgsmaal i sin Tid ere blevne paanødte Kommunen, i det væsentlige refunderes denne. Skolens Forstanderstab saa vel som dens Eforat — bestaaende af Stiftamtmanden og Biskoppen over Aarhus Stift — have anbefalet Andragendet under Henvisning til, at det kun skyldes tilfældige Forhold, at Randers Kommune i Strid med de ellers altid fulgte Regler er bleven paabyrdet med Udgifter til det lærde Skolevæsens Bygninger. Som det vil være bekendt, er der i Løbet af forrige Aarhundrede og senere indtil 1855 — i hvilket Aar to Statsfoler nedlagdes — blevet ophævet den største Del af de gamle Latinsfoler, som fra først af oprettedes i næsten alle Købstæder af større Betydning. De herhen hørende Overvejelser, der endnu gjorde sig gældende paa det Tidspunkt, da Randers lærde Skole trængte til en uopsættelig Fornøelse af Bygningerne, ere nu uden aktuel Betydning, i hvert Fald med Hensyn til denne Skole, som med sit aarlige Antal af henved 150 Disciple er en af Statens mest besøgte Undervisningsanstalter. Skulde der i Fremtiden blive Spørgsmaal om Nedlæggelsen af en af de tilbageblevne Statsfoler, vilde Valget ikke kunne falde paa Skolen i Randers, saa meget mindre som der til Byggeforetageren ved denne Skole alene i Aarene 1888 og 1889 er anvendt af Staten et Beløb af c. 29,000 Kr. Paa den anden Side maa fremhæves, at Randers Kommune ved sin Offerberedvillighed har gjort det muligt at opretholde den lærde Skole, og derved staar som en Modsetning baade til de andre Købstadkommuner, i hvilke Staten paa egen Bekostning har opretholdt Skoler af samme Beskaffenhed, og til de Kommuner, hvor lærde Skoler ere nedlagte, sædvanligt med Anvendelse af en Del af vedkommende Skoles Midler til Bedste for Kommunens Skolevæsen. Som Forholdene stille sig nu, maa det, der er sket, betragtes som en mod vedkommende Kommune begaaet Ubillighed fra Statens Side; og naar man ser hen til, at Randers Skole